

Володимир Євгенович ШВЕЦЬ

кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку і аудиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
E-mail: shwe@ukr.net

Ірина Євгенівна ПАВЛІК

аспірантка,
кафедра обліку і аудиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
E-mail: ira_pavlik@ukr.net

**РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ДУМКИ З ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ У
ВИДАННЯХ ЄВГЕНА АРХИПЕНКА**

Швець В. Є., Павлік І. Є. Розвиток наукової думки з обліку і аналізу в сільському господарстві у виданнях Євгена Архипенка. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2018. Том 28. № 3. С. 216-224.

Анотація

Вступ. Одним із діячів, чий науково-практичний доробок є малодослідженим, але сприяв розвитку обліку і аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні, став Євген Архипенко. Статтю присвячено основним напрямкам його діяльності щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення практиків у сфері сільського господарства спеціальними формулами через видавничу справу. Наведений історичний досвід має перспективу сьогодні бути використаний при розробці обліково-аналітичного забезпечення в управлінні діяльністю сільськогосподарських підприємств, що сприятиме ефективності функціонування обліково-аналітичних систем суб'єктів господарювання в галузі.

Мета. Мета дослідження полягає у висвітленні та оцінці наукової думки Євгена Архипенка в обліково-аналітичному забезпеченні діяльності сільськогосподарських підприємств.

Методи. У процесі проведення дослідження було застосовано методи системного та комплексного аналізу для висвітлення історичних фактів стосовно формування наукової думки Є. Архипенка обліково-аналітичного діяльності сільськогосподарських підприємств. Застосовані методи надали змогу визначити і наочно відобразити запропонований Є. Архипенком методуку ведення обліку у сільському господарстві.

Результати: Аналіз науково-практичного доробку Є. Архипенка дав змогу простежити еволюційний розвиток облікової практики у сільському господарстві 30-х років ХХ ст., що сприятиме виявленню закономірності зміни об'єктів обліку та облікових операцій. На основі проведеного дослідження є підстави дійти висновку, що наведений нами історичний досвід облікової практики може бути успішно використано при створенні програмного забезпечення для діяльності не тільки фермерських господарств, але й великих аграрних компаній.

Ключові слова: *активи; історична спадщина; облікова практика; обліково-аналітичне забезпечення; сільське господарство.*

Volodymyr Yevhenovych SHVETS

PhD in Economics,
Associate Professor,
Professor of the Department of Accounting and Audit,
Ivan Franko National University of Lviv
E-mail: shwe@ukr.net

Iryna Yevhenivna PAVLIK

PhD Student,
Department of Accounting and Audit,
Ivan Franko National University of Lviv
E-mail: ira_pavlik@ukr.net

DEVELOPMENT OF THE SCIENTIFIC THOUGHT OF ACCOUNTING AND ANALYSIS IN AGRICULTURE IN SCIENTIFIC WORKS OF EUGENE ARKHYPENKO

Abstract

Introduction. Eugene Arkhypenko is among the activists, whose results of scientific and practical activity are not properly investigated. Nevertheless, he is one of those scientists who promoted the development of accounting and analysis of the agricultural enterprises in Ukraine. Article is devoted to the main directions of the Eugene Arkhypenko's activity. He aimed at improving the accounting and analytical practice in the sphere of agriculture by using special cards in the publishing activity. The historical experience, which is in this research, has a perspective to be used nowadays in the process of development of accounting and analysis in management of agricultural enterprises. It will promote the effective function of accounting and analytical systems of the subjects of commercial activity in this sphere.

Purpose. The article aims to elucidate and evaluate the scientific thought of Eugene Arkhypenko in accounting and analytical activity of agricultural enterprises.

Methods. In the process of the research the methods of system and complex analysis have been used to elucidate historical facts of formation of Eugene Arkhypenko's scientific thought, which deals with accounting and analytic support of agricultural enterprise functioning. These methods enabled to define and display the methods of accounting in agriculture, which have been suggested by E. Arkhypenko.

Results. Analysis of Eugene Arkhypenko's scientific and practical works gave us a possibility to trace the evolutionary development of the accounting practice in agriculture during the 30-s of the XX century. It will promote the establishment of regularity of objects of accounting change and accounting operations. Summing up the results of the research, we can come to a conclusion, that the historical experience of the accounting practice, which has been analysed, can be effectively used when creating the relevant software not merely for the farms but also for the big agricultural companies.

Keyword: assets; historical heritage; accounting practice; accounting and analytic support; agriculture.

Вступ

Досвід облікової практики у сільському господарстві для українських підприємницьких структур має неабияке значення через багатовікове домінування вітчизняних виробників аграрної сфери у міжнародному поділі праці. Відповідно до потреб практиків у цій сфері, вагомий внесок у розвиток української сільськогосподарської науки в першій половині ХХ ст. зробив Євген Архипенко (1884-1959 рр.). Архипенко Євген Порфирівич відомий державний, політичний та громадський діяч, який виконував обов'язки міністра земельних справ в уряді Директорії УНР. Водночас Є. Архипенко був визнаним фахівцем у сфері сільського господарства, зокрема бджільництва [1]. Саме завдяки зусиллям Євгена Архипенка уперше вітчизняні фахівці-пасічники отримали часопис «Українське бджільництво», який видавався з 1906 року у Києві, однак з початком Першої світової війни часопис припинив своє існування. Після Першої світової війни Є. Архипенко заснував видавництво «Сільський світ», у якому також видавали журнал вже під іншою назвою – «Українське пасічництво». Після революційних подій і окупації Наддніпрянщини більшовиками, у 1921 р. емігрував до Львова. Викладав в Українському таємному університеті у Львові «Теорію та практику кооперації» [2]. У 1929 р. Є. Архипенко переїхав до Луцька, де продовжував активно працювати на ниві видавничої діяльності. Закінчив свій життєвий шлях Євген Архипенко 14 червня 1959 р. у м. Дермштадті (Німеччина).

Наукова спадщина Є. Архипенка знайшла своє висвітлення у працях українських вчених Т. Осташко, Б. Рудка, Л. Татарчук, В. Швець [3; 4; 5]. Однак науково-практичний доробок Євгена Архипенка, як і багато інших національно свідомих українських діячів, залишається недостатньо

опрацьованим з різних причин. Особливо малодослідженим є внесок Є. Архипенка у розвиток наукової думки й обліково-аналітичного забезпечення сільського господарства. Власне, цим і зумовлена актуальність статті, адже без глибокого вивчення досвіду попередників неможливий успішний поступ у майбутньому.

Мета статті

Метою статті є висвітлення й оцінка наукової думки Євгена Архипенка в обліково-аналітичному забезпеченні діяльності підприємств у сільському господарстві.

Виклад основного матеріалу дослідження

Праці Євгена Архипенка, які стали об'єктом і джерелом дослідження, мали на той час економіко-просвітницьке та практичне спрямування й слугували порадином для осіб, які займались сільським господарством. Одним із джерел інформації про науковий доробок вченого у цій сфері є ілюстрований господарський календар «Приятель господаря», що містив додаток «Практичний господарський порадинок». Слід зауважити, що у 30-роки XIX ст. це була популярна форма поширення науково-популярних знань, які видавались щорічно. «Приятель господаря» виходив у видавництві «Сільський світ» за редакцією Євгена Архипенка. Наприклад календар за 1931 рік містив безплатний додаток у рубриці під назвою «Моє рахівництво» – Рахунки за 1931 р. [6]. Як видно із змісту додатків, загальним обсягом 16 сторінок, це аналітичні таблиці-формуляри для ведення обліку на сільськогосподарському підприємстві (табл. 1).

Таблиця 1.

Структура посібника Є. Архипенка «Моє рахівництво»*

Назва розділу	Кількість сторінок
Титульна сторінка	1
Стан майна на 1 січня 1931 р.	0,7
Сівозміни в моїй господарці	0,3
Грошові рахунки	6
Збірка паші і корінеплодів	1
Засів – збір – намолот	2
Перегляд парування	1
Прибуток живого реманенту	0,5
Убуток живого реманенту	0,5
Удій молока	3
Разом	16

*назви розділів наведено в оригіналі тогочасних термінів

Як видно з табл. 1, структура побудови рахівництва передбачала насамперед висвітлення інформації про стан майна на початок періоду і подавалась інформація про схему сівозміни у господарстві. Далі, у найбільшій частині посібника (6 стор.), відводились таблиці для відображення інформації про грошові розрахунки. Наступні сторінки призначались для відображення врожаю, причому окремим розділом мали записувати дані про збір кормів для домашніх тварин і коренеплоди (1 стор.), а інформація про зернові передбачала записи в аналітичному взаємозв'язку: засів-збір-намолот (2 стор.). Окрему сторінку призначали для інформації про процес парування у господарстві, а також передбачалась сторінка про результати (прибуток і убуток) щодо живого реманенту. Прикінцеві три сторінки відведено для щоденного обліку надоїв молока упродовж цілого календарного року.

Тепер зупинимось більш детально на кожному із розділів та використовуваних на той час класифікації об'єктів обліку у сільському господарстві. Так розділ «Стан майна на 1 січня 1931 року» передбачав виокремлення таких чотирьох груп об'єктів, як: земля, забудовання, живий реманент, мертвий реманент.

До групи об'єктів «Земля» відносили шість видів земельних ділянок за даними їх площ та вартості (табл. 2). Як видно з табл. 2, поділ землі здійснювали на основі критерію її сільськогосподарського використання.

Друга група майна – «Забудовання» містила інформацію про різні види необоротних активів, що перебували у власності господаря, та їх вартість (табл. 3). Як видно з табл. 3, до цієї групи відносили нерухомі будівлі та споруди 10-ти видів. Це об'єкти житлового і виробничого призначення, які відображали тільки у вартісних показниках.

Останній розділ інформації про стан майна «Мертвий реманент» містив інформацію про кількісні та вартісні показники основних засобів, наявних у господарстві, зокрема плуги, борони, сівалки, січкарні (табл. 5).

Таблиця 2.

Класифікація майна господарства у частині **Земля** за формуляром посібника Є. Архипенка «Мое рахівництво»

I. Земля			
Ужитки	Кількість моргів. гектарів чи десятин	Коштує	
		Золотих	Сотиків
Рілля			
Лука			
Пасовисько			
Город			
Ліс			
Неужитки			
Разом			

Таблиця 3.

Класифікація майна господарства у частині **Забудування** за формуляром посібника Є. Архипенка «Мое рахівництво»

II. Забудування	
Назва	Що коштує
Хата	
Стайня	
Хлів	
Курник	
Свиношник	
Стодола	
Штихлір	
Льодовна	
Стебник	
Паркани	
Разом	

У третій групі майна – «Живий реманент» – відображали інформацію про кількість і вартість худоби та птиці, яка знаходилась у власності господарства (табл. 4). Як видно з табл. 4, до цієї групи об'єктів обліку відносили 11 видів тварин і загальний показник по птиці. Використовувана тогочасна класифікація наближена до сьогоденної структури біологічних активів, проте між ними все ж існують істотні відмінності. Так, відповідно до п. 4 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затвердженого Наказом Міністерства фінансів України № 790 від 18.11.2005 р. [7], тварини, які в процесі біологічних перетворень здатні давати сільськогосподарську продукцію, або додаткові біологічні активи чи в інший спосіб приносити біологічні вигоди, входять до складу біологічних активів. Біологічні активи поділяються на дві групи: біологічні активи тваринництва та біологічні активи рослинництва. Біологічні активи тваринництва поділяються на дві групи: довгострокові біологічні активи (робоча худоба, продуктивна худоба) та поточні біологічні активи (тварини на вирощуванні на відгодівлі). Крім того, згідно з національним стандартом бухгалтерського обліку, біологічні активи тваринництва діляться ще на 10 підгруп, а саме: велика рогата худоба молочного напрямку; велика рогата худоба м'ясного напрямку; свинарство; вівчарство (козівництво) роздільно-тонкорунне, напівтонкорунне, напівгрубошерсте, грубошерсте; вівчарство каракулеве і смушкове; птахівництво; конярство; кролівництво і звірівництво; рибицтво, бджільництво і шовківництво. Водночас, в основу поділу тварин у межах кожної із зазначених підгруп покладено критерій зрілості тварин, а саме: чи це дорослі тварини, чи молодняк. Наприклад: підгрупа свинарство охоплює такі активи: основне стадо свиней (свиноматки, кнурі-плідники і поросята до відлучення); свині на вирощуванні; свині на відгодівлі [8]. Якщо зіставляти сучасну класифікацію із тією, що запропонована Є. Архипенком, відмінність між ними простежується у тому, що сучасний підхід до поділу біологічних активів є більш структурованим, ділить біологічні активи за певними критеріями, а самі біологічні активи тваринництва становлять собою

систему. Так, наприклад, облік живого реманенту за Є. Архипенком не передбачав виокремлення зрілих тварин та молодняка в окремі групи тощо.

Таблиця 4.

Класифікація майна господарства у частині **Живий реманент** за формуляром посібника Є. Архипенка “Моє рахівництво”

III. Живий реманент		
Назва	Кількість	Що коштує
Коні робочі		
Лошата		
Корови		
Молодняк		
Телята		
Бугаї		
Свині		
Вівці		
Кози		
Крілики		
Птиця		
Разом		

Таблиця 5.

Класифікація майна господарства у частині **Мертвий реманент** за формуляром посібника Є. Архипенка “Моє рахівництво”

IV. Мертвий реманент		
Назва	Кількість	Що коштує
Плуги		
Борони		
Дряпки		
Сівалка		
Жнивварка		
Косилка		
Молотилка		
Керат		
Віялка		
Січкаря		
Млинок		
Кружлівка		
Вози		
Упряж		
Разом		

Як видно з табл. 5, на той час у господарстві використовували 14 видів технічного оснащення та устаткування у розрізі кількісних і вартісних вимірників. Наведена класифікація тогочасної сільськогосподарської техніки без сумніву на сьогодні застаріла, що зумовлено тим, що окреслений вище господарський інвентар дедалі рідше використовується у сільському господарстві, а крім того, процес ведення сільського господарства є більш автоматизованим і здійснюється з використанням машин та іншої сільськогосподарської техніки. Відтак сучасний бухгалтерський облік відносить інвентар та сільськогосподарські машини до основних засобів і класифікує їх на такі групи: машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти прилади та інвентар.

В окремій таблиці відображалась інформація про грошові розрахунки господаря, а саме: вказувався день операції з руху коштів, зміст операції (за що отримано чи виплачена сума), кількість отриманих / витрачених грошових коштів (табл. 6).

Як видно з даних табл. 6, облік розрахунків здійснювали у золотих і сотиках (українська інтерпретація розмінної монети на західноукраїнських землях у кінці XIX – першій половині XX ст.).

Наступний розділ підручника відведено під облік зібраного сіна, конюшини, мішанки та інших видів паші для тварин, а також різного виду коренеплодових (табл. 7).

Таблиця 6.

Форма відображення грошових розрахунків за формуляром посібника Є.

Архипенка “Моє рахівництво”

Грошові рахунки за _____					
День	За що саме одержано чи на що виплачено	Вступило		Витрачено	
		Зол.	С.	Зол.	С.

Таблиця 7.

Показники збору паші і коренеплодів за посібником Є. Архипенка

“Моє рахівництво”

Дата	Назва (поля/луки)	Сіно	Конюшина	Мішанка		Бараболя	Бураки	

Заповнення формуляру також передбачало висвітлення у ньому інформації про засіяне, намолочене та зібране зерно (табл. 8). Так у таблиці під назвою «Засів – збір – намолот» зазначались дані щодо назви поля, яку площу займало поле, день, коли поле було зорано, дані щодо того коли і чим поле удобрювалось. Найважливішими даними таблиці були інформація про засіяне зерно (зазначався день сівби, яку площу засіяно та скільки зерна посіяно), зібране зерно, а також місце посіву (натуральними вимірниками слугували копи та снопи). Ключовою інформацією таблиці були дані щодо кількісних показників намолоченого чистого зерна, власне, ця графа і завершувала таблицю. Позначення днів засіву, намолоту та збору врожаю, а також показників про отриманий врожай за минулий рік давала змогу господарю порівнювати отриманий обсяг врожаю у поточному році та минулому році, що мало важливе практичне значення з точки зору обліково-аналітичного забезпечення управління для прийняття оптимальних рішень у веденні сільського господарства.

Таблиця 8.

Показники засіву – збору – намолоту за формуляром посібника Є. Архипенка

“Моє рахівництво”

Віоране дня	Назва поля	Площа (в гектарах, десятинах, моргах)	Того року було на цім полі	Цього року має бути	Вигноєно хочби і не цього року		Засіяно			Зібрано	Де заложено			Намолочено чистого зерна	
					коли	чим	дня	мтр.	сот.		Дня	кіп	Снопів	мтр. сот.	кг.

Окреме місце в таблицях призначене для інформації про перегляд парування сільськогосподарських тварин, якими володів господар (табл. 9). Зокрема, в таблиці висвітлювалась інформація про день запліднення корови, кобили чи льохи, інформація про самця, а також про результати протікання вагітності. Також у таблиці містилась графа під назвою «увага», в якій господар міг зазначити будь-яку іншу додаткову інформацію.

Інформація про набуття господарем у володіння нових сільськогосподарських тварин відображалась у таблиці під назвою «Прибуток живого реманенту» (табл. 10). Тварини були поділені на 4 основні групи, а саме: коні (коні, кобили, лошага); худоба (воли, корови, телята); вівці (барани, вівці, ягнята) та свині (кнурі, льохи поросята). Також у цій таблиці висвітлювалась інформація про спосіб набуття тварин у володіння та за яку ціну вони були придбані.

Таблиця 9.

Показники перегляду парування за формуляром посібника Є. Архипенка “Моє рахівництво”

Назва корови, кобили чи льохи	З яким самцем	День запліднення	Кінець вагітності		Увага
			правдоподібний	коли народилося	

Таблиця 10.

Показники прибутку живого реманенту за формуляром посібника Є. Архипенка “Моє рахівництво”

Дня	Яким чином прибуло	Ціна	Коні			Худоба			Вівці			Свині					
			коні	Кобили	лошага	воли	корови	телята	барани	вівці	ягнята	кнурі	льохи	поросята			
1.1. 1931 було:																	

Аналогічно в таблиці «Убуток живого реманенту» відображалась інформація про вибуття сільськогосподарських тварин з володіння господаря (табл. 11).

Таблиця 11.

Показники убутку живого реманенту за формуляром посібника Є. Архипенка “Моє рахівництво”

Дня	Яким чином прибуло	Ціна	Коні			Худоба			Вівці			Свині					
			коні	Кобили	лошага	воли	корови	телята	барани	вівці	ягнята	кнурі	льохи	поросята			
1.1. 1931 було:																	

Окреме місце у формулярі займала таблиця, де відображалась інформація про кількість надоєного молока (табл. 12). Кількісні показники удоїв стосувались ранкового, обіднього та вечірнього періодів. Крім того, фіксувалась загальна кількість літрів.

Детальний аналіз вказаних таблиць дає підстави виокремити такі їх ознаки:

- Деталізований опис (зазначались конкретні назви сільськогосподарських тварин, види нерухомого майна тощо);
- Структурованість (виклад об'єктів обліку та одиниці вимірювання був чітким та зрозумілим для користувача);
- Логічна послідовність (інформація відображалась послідовно та давала змогу не тільки враховувати поточні показники аналізу та обліку, але й також здійснювати зіставлення із минулорічними аналогічними показниками);
- Уніфікованість підходів до ведення обліку (через те, що таблиці публікувались у виданні, яке мало читацьку аудиторію, єдиний порадник щодо ведення обліку давав змогу уніфікувати облікові операції, які проводились у сільському господарстві на той час.
- Зручність користування (з огляду на те, що видання «Приятель господаря», на нашу думку, було насамперед популярним та мало просвітницьку мету, а також свою читацьку аудиторію, наявність

готового інструмента обліку безумовно полегшувала планування та оптимізацію ведення сільського господарства.

Таблиця 12.

Показники удою молока за формуляром посібника Є. Архипенка
“Моє рахівництво”

День																
	Ран.	Пол.	Увеч.	Разом	Ран.	Пол.	Увеч.	Разом	Ран.	Пол.	Увеч.	Разом	Ран.	Пол.	Увеч.	Разом

Важливе значення для цілей обліку має використовувана класифікація, яка завжди виконувала роль ідентифікації об'єктів обліку і дозволяє забезпечити достовірне відображення усіх засобів виробництва у сільському господарстві. Власне, саме тому інформація про землю та її вартість відображалась на першому місці.

Варто звернути увагу на тогочасну термінологію, яка вживалась, а саме «мертвий реманент», під якими розумілась сільськогосподарська техніка та різне приладдя, а також «живий реманент», де йшла мова про тварин. Водночас такі поради мають цінність з точки зору історії та теорії бухгалтерського обліку і аналізу діяльності у сфері сільського господарства. Оскільки запропоновані Є. Архипенком підходи до формування обліково-аналітичного забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств надають змогу розробити теоретико-методологічні основи розробки і побудови системи показників і аналітичних таблиць. Цінність наведених вище таблиць, на нашу думку, полягала в тому, що вони також створювали наочність обліково-аналітичної інформації, нагромадження якої надавало можливість її подальшого аналізу у розрізі динаміки та структури показників сільськогосподарської діяльності. Це був по суті прообраз теперішніх автоматизованих програм з обліку та аналізу. Для осіб, які займались сільським господарством у першій третині ХХ століття, наявність таких таблиць-формулярів на базі передового досвіду та кращих практик була, без сумніву, надійним помічником задля успішного ведення сільського господарства.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Участь Євгена Архипенка у поширенні науково обґрунтованого практичного досвіду в обліково-аналітичному забезпеченні діяльності сільських виробників дає змогу простежити еволюційний розвиток облікової практики у сільському господарстві та допомагає з'ясувати закономірності зміни об'єктів обліку та облікових операцій. Є усі підстави стверджувати, що Є. Архипенко в обліково-аналітичному забезпеченні сільськогосподарського підприємництва розглядав як необхідність, так і перспективу подальшого ефективного розвитку основної традиційної галузі для України. Сучасний науково-технічний прогрес ставить нові завдання перед формуванням обліково-аналітичних систем у сільському господарстві, однак наведений досвід може бути успішно використано при створенні програмного забезпечення для діяльності не тільки фермерських господарств, але й великих аграрних компаній і агрокомплексів.

Список літератури

1. Постаті: Євген Архипенко – Міністр земельних справ Директорії УНР. URL: <http://minagro.gov.ua/pressroom?nid=25047>.
2. Лященко О. А., Пивовар І. І. Науково-популярні видання із бджільництва Є. Архипенка. URL: http://www.rusnauka.com/12_EN_2008/Istoria/31256.doc.htm.
3. Осташко Т. С. Архипенко Євген Порфирович. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21STR=Arkhypenko_Y.
4. Рудка Б. В. Архипенко Євген Порфирович. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=44796.
5. Татарчук Л. М. Євген Порфирович Архипенко (1884–1959) – основоположник україномовної періодики з бджільництва. URL: <http://inb.dnsgb.com.ua/2018-1/17.pdf>.
6. «Приятель Господаря» ілюстрований господарський календар на 1931 рік. З практичним додатком «Практичний господарський порадишник» з багатьма малюнками в тексті / уложили найвизначніші

укр. агрономічні сили за участю «Спілки Українських Агрономів»; за ред. агр. Євгена Архипенка. — Київ ; Львів : Сільський Світ. Черенками друк. Ставропіг. Ін-ту, 1931. – 22 с.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджені наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>.
8. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006 р. №1315. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/metodichni-rekomendacii-z-buhgalterskogo-obliku-biologichnih-aktiviv.html>.

References

1. Postati: Yevhen Arkhopenko – Ministr zemelnykh sprav Dyrektorii UNR. (n.d.). Retrieved from: <http://minagro.gov.ua/pressroom?nid=25047>. [in Ukrainian].
2. Liashchenko, O. A., Pyvovar I. I. (n.d.). Naukovo-populiarni vydannia iz bdzhilnytstva Ye. Arkhopenka. Retrieved from: http://www.rusnauka.com/12_EN_2008/Istoria/31256.doc.htm. [in Ukrainian].
3. Ostashko, T. S. (n.d.). Arkhopenko Yevhen Porfyrovych. Retrieved from: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21STR=Arkhopenko_Y. [in Ukrainian].
4. Rudka B. V. (n.d.). Arkhopenko Yevhen Porfyrovych. Retrieved from: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=44796. [in Ukrainian].
5. Tatarchuk L. M. (2018). Yevhen Porfyrovych Arkhopenko (1884–1959) – osnovopolozhnyk ukrainomovnoi periodyky z bdzhilnytstva. Retrieved from: <http://inb.dnsgb.com.ua/2018-1/17.pdf>. [in Ukrainian].
6. «Pryiatel Hospodaria» iliustrovanyi hospodarskyi kalendar na 1931 rik. Z praktychnym dodatkom «Praktychnyi hospodarskyi poradnyk» z bahatma maliunkamy v teksti. (1931). Ulozhyly naivyznachnishi ukr. ahronomichni syly za uchastiu «Spilky Ukrainskykh Ahronomiv»; za red. ahr. Yevhena Arkhopenka. Kyiv. [in Ukrainian].
7. Polozhennia (standart) bukhgalterskoho obliku 30 «Biologichni aktyvy», zatverdzeni nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy of 18.11.2005 No. 790. (2005). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>. [in Ukrainian].
8. Metodichni rekomendatsii z bukhgalterskoho obliku biologichnykh aktiviv, zatverdzeni Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy of 29.12.2006. No. 1315. (2006). Retrieved from: <http://magazine.faaf.org.ua/metodichni-rekomendacii-z-buhgalterskogo-obliku-biologichnih-aktiviv.html>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції – 11.10.2018 р., прийнята до друку – 20.10.2018 р.